



**Program
korekcyjno-edukacyjny
dla osób stosujących
przemoc domową
w powiecie siemiatyckim
na rok 2024**

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach
Siemiatycze 2024**

SPIS TREŚCI:

I.	UZASADNIENIE PROGRAMU	3
II.	PODSTAWY PRAWNE.....	4
III.	CELE I ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU	4
1.	Cele programu	4
2.	Zakładane rezultaty programu	5
IV.	REALIZACJA PROGRAMU.....	6
1.	Czas i miejsce realizacji programu	6
2.	Realizator programu	6
3.	Kwalifikacje osób prowadzących program	7
4.	Partnerzy programu	7
5.	Rekrutacja do programu	8
6.	Nabór i selekcja uczestników programu	8
7.	Sposób realizacji programu	9
V.	EWALUACJA I MONITORING	10
VI.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	11

I. UZASADNIENIE PROGRAMU

Przemoc jest zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. Przemoc domowa jest niewątpliwie najgorszym jej rodzajem, ponieważ sprawcą jest najbliższa osoba – członek rodziny. Dom rodzinny powinien być postrzegany jako środowisko miłości, bezpieczeństwa, opieki i wzajemnego zrozumienia. Niestety dla wielu staje się miejscem cierpienia, zagrożenia i poniżania oraz lęku i rozpacz. Przemoc domowa to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Najważniejszym aktem prawnym regulującym zjawisko przemocy domowej jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm. oraz z 2023r. poz. 289 i 535), która zjawisko przemocy definiuje jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej (osoba wymieniona w art. 2.1 pkt.2 a-h), w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm. oraz z 2023r. poz. 289 i 535), Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. 2023 r., poz. 1163) oraz Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 205 z dnia 9 listopada 2023r. (M.P. z 2023r. poz. 1232) nakładają na powiat zadanie opracowania i realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową.

Zjawisko przemocy domowej jest poważnym problemem społecznym. Przyczyny przemocy bywają różne. Może to być reakcja na problemy dnia codziennego, zmagania wewnętrzne człowieka, zachowania innych osób. Inną przyczyną braku kontroli nad emocjami i dopuszczania się przemocy fizycznej, bądź psychicznej jest działanie uzależnienie od alkoholu, innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych lub środków zastępczych na organizm człowieka. Przyczyną mogą być również negatywne wzorce przekazywane i kształtowane przez media. W wielu przypadkach przemoc jest rezultatem zachowań, wartości bądź ich braku oraz postaw wyniesionych z domu rodzinnego.

Osoby stosujące przemoc przeważnie starają się znajdować uzasadnienie dla aktów przemocy. W szczególności dotyczy to negowania osobistej odpowiedzialności za wyrządzone szkody i obciążenia odpowiedzialnością ofiary. Usprawiedliwianie przemocy może polegać na uprzedmiotowieniu ofiary lub negowaniu jej wartości jako osoby. Czasem na wpojeniu jej przekonania, że cierpienie i poniżanie zadawane było dla jej dobra. Postępowanie sprawcy

często bywa wspierane przez czynniki kulturowe. Przez wieki przemoc w stosunku do kobiet i dzieci była akceptowana zarówno obyczajowo jak i prawnie.

Niezbędne są więc działania powstrzymujące osoby stosujące przemoc i prowadzące do zakończenia przemocy domowej. Temu mają służyć programy korekcyjno-edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc. Należy podkreślić, iż program pełni rolę pomocniczą systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz uzupełnia różne formy interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec osób stosujących przemoc. Podstawową rangę w przeciwdziałaniu przemocy domowej przypisuje się interwencji karno-administracyjnej. Natomiast zadaniem programu jest zastosowanie działań edukacyjnych, socjalizacyjnych oraz psychologicznych ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową, a w rezultacie na redukcję ryzyka kontynuowania przez te osoby przemocy oraz zwiększenie ich możliwości samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie. Istotne znaczenie ma tu również równowaga pomiędzy stosowaniem interwencji karno-administracyjnej, a działaniami korekcyjno-edukacyjnymi, obie te metody stosowane wspólnie i z rozwagą przyniosą oczekiwane rezultaty.

II. PODSTAWY PRAWNE

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową opracowany i realizowany jest w oparciu o:

1. Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm. oraz z 2023r. poz. 289 i 535);
2. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. 2023 r., poz. 1163);
3. Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 205 z dnia 9 listopada 2023r. (M.P. z 2023r. poz. 1232)
4. Ustawę z dnia 16 czerwca 2023r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023r., poz. 1270, ze zm.);
5. Zasady finansowania i realizacji programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową w województwie podlaskim obowiązujące od 01.01.2024r. sporządzone przez Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

III. CELE I ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU

1. Cele programu

Cel główny: pomoc uczestnikom w powstrzymaniu się od dalszego stosowania przemocy domowej oraz trening konstruktywnych zachowań.

Cele szczegółowe:

- zmiana przekonań odbiorców programu dotyczących stosowania przemocy domowej;
- powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- wzrost świadomości uczestników programu na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy domowej;
- uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Cele szczegółowe zgodne są z §2 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. 2023 r., poz. 1163).

2. Zakładane rezultaty programu

Założone cele programu mają przyczynić się do:

- uznania przez osoby stosujące przemoc faktu stosowania przemocy,
- uświadomienia sprawcy czym jest przemoc,
- powstrzymywania się przez te osoby od aktów przemocy,
- uzyskania przez osobę stosującą przemoc świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych,
- zdobycia wiedzy w zakresie wychowywania dzieci bez przemocy,
- zmiany w postawach i zachowaniu osób stosujących przemoc,
- zamiany zachowań agresywnych na asertywne,
- nabycia konstruktywnego wyrażania uczuć,
- umiejętności radzenia sobie z sytuacjach trudnych i stresujących,
- zwiększenia odpowiedzialności za własne czyny.

IV. REALIZACJA PROGRAMU

1. Czas i miejsce realizacji programu

Program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową realizowany będzie w 2024 roku w warunkach wolnościowych. W ciągu jednego roku zakłada się zrealizowanie co najmniej 1 pełnego cyklu programu. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne rozpoczynane będą z grupą liczącą minimum 5 osób, maksimum 15 osób (przy zapewnieniu odpowiednich warunków lokalowych umożliwiających zachowanie dystansu pomiędzy uczestnikami).

Program zrealizowany będzie w formie zajęć indywidualnych i grupowych oraz będzie obejmować:

- 2 spotkania indywidualne z każdym uczestnikiem po 60 min, w celu dokonania wstępnego rozpoznania diagnostycznego osoby przyjętej do programu, podpisania kontraktu oraz dokonania diagnozy pogłębionej uczestnika programu.
- spotkania grupowe- minimum 40 godzin zajęć dydaktycznych (10 spotkań po 3 godziny zegarowe), w zależności od metody, zaproponowanej przez prowadzącego program, zakładających realizację standardów wynikających z rozporządzenia w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. poz. 1163).

Zakłada się realizację zajęć 1-2 razy w tygodniu. Przerwy między zajęciami nie mogą być dłuższe niż 2 tygodnie (dopuszcza się wyjątek w sytuacji wystąpienia dni świątecznych/wolnych od pracy).

Dopuszcza się możliwość realizacji programu korekcyjno- edukacyjnego w grupie poniżej 5 osób, w sytuacji rezygnacji uczestnika z zajęć w trakcie już trwającego cyklu.

Oddziaływania korekcyjno- edukacyjne w formie indywidualnej mogą być realizowane również w stosunku do poszczególnych osób w grupach 5- osobowych i większych (poza pierwszym spotkaniem indywidualnym, pomiędzy zajęciami grupowymi), jeżeli wymaga tego sytuacja uczestnika.

Miejsce realizacji programu: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach – poza godzinami pracy lub inne miejsce wynajęte na ten cel, w którym nie udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy.

2. Realizator programu

Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach, zwane dalej PCPR. W celu realizacji programu PCPR zatrudni na podstawie umowy cywilnoprawnej lub umowy o

świadczenie usług osobę prowadzącą oddziaływanie, zwaną dalej prowadzącym (w razie konieczności zatrudniony zostanie więcej niż jeden specjalista).

3. Kwalifikacje osób prowadzących program

Zgodnie z §6 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. 2023 r., poz. 1163) programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową prowadzone są przez osoby:

- 1) posiadające wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo- wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
- 2) posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku:
 - a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo- wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
 - b) innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji, lub
- 3) będące terapeutami lub psychoterapeutami;
- 4) posiadające udokumentowany co najmniej 3- letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
- 5) posiadające zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

4. Partnerzy programu

Partnerami realizatora programu, w szczególności w zakresie rekrutacji, realizacji i monitoringu programu będą instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy domowej, stykające się z osobami stosującymi przemoc:

- Zespoły Interdyscyplinarne funkcjonujące w gminach na terenie powiatu siemiatyckiego,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu siemiatyckiego,
- Komenda Powiatowa Policji w Siemiatyczach, Komisariaty i Posterunki z terenu powiatu siemiatyckiego,
- Prokuratura Rejonowa w Siemiatyczach,
- Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, Zamiejscowy VII Wydział Karny w Siemiatyczach,
- Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych

Skuteczna i efektywna realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego wymaga ścisłej współpracy z ww. instytucjami.

5. Rekrutacja do programu

Rekrutację do programu prowadzi PCPR w oparciu o:

- rozpowszechnianie informacji o możliwości przystąpienia do programu, o jego istocie i sposobie realizacji poprzez ogłoszenia na stronie internetowej PCPR, broszury, ulotki.
- współpracę z instytucjami m.in. zespoły interdyscyplinarne funkcjonujące w gminach na terenie powiatu siemiatyckiego, ośrodki pomocy społecznej, Komenda Powiatowa Policji w Siemiatyczach, komisariaty i posterunki z terenu powiatu siemiatyckiego, Prokuratura Rejonowa w Siemiatyczach, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, Zamiejscowy Wydział w Siemiatyczach, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych poprzez przekazywanie informacji o rekrutacji do programu.

6. Nabór i selekcja do programu

1. Podstawą zapisania do programu jest złożenie przez osobę Kwestionariusza Zgłoszeniowego do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową.
2. Osoby kierowane do udziału w programie przez sądy lub zgłaszające się dobrowolnie, a nie mogące w nich uczestniczyć na terenie powiatu z uwagi na zakończenie programu mogą być skierowane do podmiotu realizującego program na terenie innego powiatu.
3. Grupa ma charakter otwarty, możliwe jest włączanie do grupy kolejnych uczestników, którzy wcześniej nie uczestniczyli w oddziaływaniach, wyłącznie wg zasad wypracowanych przez grupę i prowadzącego program (np. w przypadku osób, które już po rozpoczęciu zostały zobowiązane przez sąd do uczestnictwa w programie).
4. Osoby, które brały udział w poprzednich edycjach programu, mogą zostać powtórnie zakwalifikowane do jego kolejnej edycji, jeżeli po dokonaniu monitoringu efektywności prowadzonego programu korekcyjno- edukacyjnego wystąpiły uzasadnione przesłanki do powtórnego uczestnictwa w programie.

W ramach selekcji i naboru do programu, który jest I etapem programu dokonana zostanie diagnoza wstępna uczestnika programu, która dotyczyć będzie:

- m.in. rzeczywistych okoliczności skierowania do programu, określenia motywacji i funkcjonowania uczestnika, uzyskania informacji o sytuacji życiowej (aktualna sytuacja rodzinna, zawodowa i prawna), specyfiki przemocy, którą stosował oraz określone zostaną cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej.

W trakcie trwania pierwszego spotkania osoba prowadząca oceni stan psychiczny i emocjonalny oraz uzyska informację o uzależnieniach osoby przystępującej do programu.

Uczestnictwa w programie odmawia się:

- osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, przejawiającymi cechy osobowości nieprawidłowej, w tym antyspołecznej czy osobowości z pogranicza oraz chorym

psychiczne. Udział takich osób w programie mógłby tworzyć poważne przeszkody w realizacji zajęć edukacyjno- korekcyjnych.

- osobom uzależnionym od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych z wyłączeniem osób po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

Osoby stosujące przemoc domową, u których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na program psychoterapii uzależnień.

Warunkiem przyjęcia osoby do grupy korekcyjno-edukacyjnej jest podpisanie przez uczestnika programu kontraktu, który określa reguły uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową.

Osoby przystępujące do Programu podpisują kontrakt, w którym:

1. akceptują zasady i formalne wymogi udziału w Programie,
2. wyrażają zgodę na:
 - a. przetwarzanie danych osobowych – pod kątem wymiany informacji między instytucjami zajmującymi się pomaganiem rodzinie uczestnika programu,
 - b. monitoring funkcjonowania uczestnika w relacjach rodzinnych po zakończeniu uczestnictwa w programie – do 3 lat po zakończeniu zajęć.

W odniesieniu do osób, których uczestnictwo związane jest z decyzjami sądu, ograniczającymi wolność, a którzy będą uchylać się od udziału w programie, PCPR będzie informować sąd o zaistniałym fakcie.

Kolejnymi etapami programu są zajęcia grupowe oraz dokonanie diagnozy pogłębionej uczestnika programu, która będzie obejmować takie zagadnienia jak: historia relacji, w których występuje przemoc, historia interwencji związanych z przemocą, doświadczenia związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków itp., historia agresywnych i przemocowych zachowań w innych sytuacjach życiowych, kontakty z wymiarem sprawiedliwości oraz szczegółowa charakterystyka zachowań i postaw przemocowych.

7. Sposób realizacji programu

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne opracuje i następnie zrealizuje prowadzący. Przy tworzeniu oddziaływań należy uwzględnić:

1. Oddziaływania powinny przebiegać etapowo, gdzie pierwszy etap to sesja indywidualna kwalifikująca do programu, w tym dokonanie diagnozy wstępnej, wynikiem której jest podpisanie kontraktu z uczestnikiem; kolejne etapy to sesje grupowe oraz dokonanie diagnozy pogłębionej uczestnika programu dokonanej w połowie programu.
2. Program może mieć różne podstawy teoretyczne, które mogą wynikać z diagnozy wstępnej uczestnika oraz preferencji osób prowadzących zajęcia. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą opierać się na różnych modelach np. The Duluth Model, TZA itp. Mogą być również to programy autorskie prowadzących program.

3. Zawartość merytoryczna programów powinna koncentrować się wokół następujących elementów: edukacji uczestników, rozpoznawania i zmian systemu ich przekonań i postaw oraz zmian behawioralno-poznawczych.
4. Oddziaływania muszą składać się z treści edukacyjnych oraz praktycznych ćwiczeń dostarczających korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijających umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.
5. Oddziaływania powinny być realizowane w oparciu o model integracyjny tzn. łączącego wybrane elementy tradycyjnych modeli tzn.:
 - edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ich ze stereotypami promującymi przemoc,
 - promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
 - stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
 - uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.
6. Dobór treści edukacyjnych powinien uwzględnić założone cele programu.
7. Uczestnicy na koniec programu otrzymują zaświadczenia:
 - Zaświadczenie o przystąpieniu do programu – rozpoczęcie udziału w zajęciach indywidualnych lub grupowych i zaakceptowanie reguł uczestnictwa w nich.
 - Zaświadczenie o ukończeniu programu – min. 75% godzin zrealizowanych w ramach programu.

Prowadzący opracuje harmonogram zajęć i tematy zajęć oraz przedstawi go do akceptacji Kierownika PCPR, prowadzi również pełną dokumentację na potrzeby realizacji programu tj. listy obecności, kartę uczestnika – diagnoza wstępna, kartę spotkań indywidualnych, kartę spotkań grupowych, diagnozę pogłębioną uczestnika programu, ankiety (-pre i -post), ankietę ewaluacyjną, bieżący monitoring, miesięczne sprawozdania oraz końcowe sprawozdanie.

V. EWALUACJA I MONITORING

Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Siemiatyczach będzie prowadziło działania ewaluacyjne oraz monitorujące program przy współpracy z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy zajmują się przeciwdziałaniem przemocy domowej. Wyniki tych działań będą wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod korekcyjno-edukacyjnych.

Ewaluacja:

- przed rozpoczęciem programu – analiza zawartości merytorycznej programu pod kątem możliwości osiągnięcia celów,
- w trakcie realizacji programu – rozmowy, obserwacja postaw i zachowań uczestników oraz analizę stopnia adekwatności treści programu do oczekiwań uczestników,

- po zakończeniu programu – monitoring zachowań uczestników programu pod kątem osiągnięcia założonych celów.

Monitoring:

- bieżący monitoring – w trakcie realizacji programu poprzez rozmowę z uczestnikiem programu, obserwację postaw i zachowań uczestników, kontakt z instytucjami tworzącymi lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. ośrodkami pomocy społecznej właściwymi dla miejsca zamieszkania lub pobytu uczestnika programu.
- monitoring po zakończeniu programu – współpraca z instytucjami tworzącymi lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej m.in. ośrodkami pomocy społecznej właściwymi dla miejsca zamieszkania lub pobytu uczestnika programu.

Monitoring zachowań uczestników programu prowadzi się przez okres do 3 lat po zakończeniu programu, dwukrotnie w ciągu roku, w odstępach sześciomiesięcznych.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki przeznaczone na realizację programu zapewnia budżet państwa, który decyduje o wysokości przyznanych zasobów finansowych na ten cel. Zakłada się możliwość finansowania działań przewidzianych w niniejszym programie także ze środków własnych oraz EFS.

Przewiduje się możliwość modyfikacji zaplanowanych działań, terminu ich realizacji oraz źródeł finansowania w celu zwiększenia efektywności założeń programu.